

Skriftlig innspill som oppfølging av dialogmøte med utviklingsministeren om næringsutvikling og betydningen av ansvarlig næringsliv

Som oppfølging av dialogmøtet med utviklingsministeren om næringsutvikling og betydningen av ansvarlig næringsliv 27.01.2022, takker Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) for muligheten til å ettersende skriftlig innspill.

NIM har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig. Som ledd i dette har NIM som oppgave å gi råd til Stortinget, regjeringen og andre myndighetsorganer i spørsmål om menneskerettigheter. NIM uttaler seg i utgangspunktet ikke i noen særlig grad om hensiktsmessigheten eller prioriteringen av virkemidler for å ivareta statens menneskerettslige forpliktelser.

NIM håper åpenhetsloven kan bidra til økt kunnskap om hvordan næringslivets virksomhet kan påvirke ivaretagelsen av menneskerettighetene. For å få til dette, må næringslivet ha kunnskap om hvilke rettigheter loven forplikter dem til å rapportere etter. Åpenhetsloven § 1 bestemmer at loven skal «fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter». Etter § 3b) defineres «grunnleggende menneskerettigheter» som «de internasjonalt anerkjente menneskerettighetene som følger av blant annet FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter fra 1966, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter fra 1966 og ILOs kjernekonvensjoner om grunnleggende rettigheter og prinsipper i arbeidslivet». Ordet «blant annet» betyr at denne listen ikke er uttømmende, og forarbeidene nevner blant annet Den europeiske menneskerettskonvensjon som en annen traktat loven omfatter.¹

For NIMs del er det viktig at det kommuniseres tydelig fra myndighetene hvilke menneskerettigheter som er omfattet av loven, slik at alle aktører i næringslivet er klar over hvilke rettigheter de er forpliktet til å respektere. Eksempler på rettigheter som omfattes av åpenhetsloven § 3 er retten til liv og personlig frihet og sikkerhet, ytringsfrihet, retten til privatliv, urfolks rett til vern mot naturinngrep, organisasjonsfrihet, forbudet mot tvangsarbeid og barnearbeid for å nevne noen.² En

---

¹ Prop. 150 L (2020–2021) s. 106.

² Se UNGP prinsipp 12. For en tabell over rettighetene som kommer frem av UNGP prinsipp 12 og konkrete eksempler på hvordan selskaper kan påvirke disse, se UN Guiding Principles Reporting Framework with implementation guidance Annex A (s. 101 ff.), tilgjengelig [her](#).

mulighet for slik kommunikasjon fra myndighetene er ved å gi forskrift om hva som anses som grunnleggende menneskerettigheter, jfr. § 3 andre ledd.

En veiledning eller forskrift om menneskerettighetenes innhold er spesielt viktig fordi det ikke alltid følger direkte av konvensjonene eller rettighetene hva som etter rettspraksis eller andre rettskilder innholdsmessig er vernet av bestemmelsene. Som kjent er menneskerettighetene dynamiske og skal tolkes i lys av samfunnsutviklingen for å forbli praktiske og effektive. Dette kan være utfordrende å ha oversikt over, og stiller derfor krav til veiledningen som må ytes til næringslivet for å sikre at åpenhetsloven fungerer etter hensikten. Et eksempel på dette er at skadelige klimagassutslipp påvirker interesser og verdier som er vernet av grunnleggende menneskerettigheter, som retten til liv, fysisk integritet, helse og eiendom etter blant annet FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og Den europeiske menneskerettskonvensjon.³ Dette vil igjen påvirke innholdet i selskapers forpliktelser til aktsomhetsvurderinger etter åpenhetsloven, fordi selskapers klimagassutslipp påvirker «grunnleggende menneskerettigheter», jfr. §§ 1 og 3b.⁴ I lys av at klimaendringene utgjør den største og mest alvorlige trusselen for realisering av menneskerettighetene, antar NIM at selskaper etter åpenhetsloven vil måtte rapportere om hvordan deres klimagassutslipp påvirker de nevnte rettighetene. Dette vil være et prioritert arbeidsområde for NIM fremover.

NIMs hovedinnspill er derfor at næringslivet må få god veiledning fra blant annet fra Forbrukertilsynet og OECDs kontaktpunkt om de relevante menneskerettighetene som omfattes av § 3b), herunder hvordan klimagassutslipp er relevant for disse.⁵ Ved behov stiller vi oss til disposisjon i dette arbeidet.

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Gro Nystuen

Assisterende direktør

Hannah Brænden

Rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.

---

³ Se mer om dette i NIM, «Klima og menneskerettigheter», 2020, tilgjengelig [her](#).

⁴ I Prop. 150 L (2020–2021) s. 43 la departementet også til grunn at en virksomhets påvirkning på miljøet omfattes av åpenhetsloven «dersom miljøpåvirkningen resulterer i negativ påvirkning på menneskerettighetene.»

⁵ Dette er noen relevante veiledningsorgan, jfr. åpenhetsloven §§ 11 og Prop. 150 L (2020–2021) s. 91.